

1-ső szám, Budapest, 1882. január hó 1-én VII. évfolyam.

Az országos magyar izr. tanító-egyesület

É R T E S I T Ő J E.

Megjelen havonként egyszer.

Felelős szerkesztő: SELIGMAN ELEÁZÁR.

Társ-szerkesztő: CSUKÁSI FÜLÖP.

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Ózer Zsigmond egyleti pénztárnokhoz
Klauszál-utca 4. szám küldendők.
Szerkesztői iroda Sip-utca 12. sz.

Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-
egyesület.”

Előfizetési ár: Nem tagok számára
egész évre 2. frt.

Az egyesület tagjainak díjtalanul jár.

1882.

Ujév van.

Az örökkévalóság végtelen tengerébe szakadt mult év ismét lesodort néhány ágat a hazai zsidótanítóság remény fájáról, ismét küzdöttünk, ismét harczoltunk tüzzel-lelkessedéssel és szent hivatásunk iránt viseltető lángoló szeretettel; — de azért mindeddig még nem vált valóvá a szép remény, mely egy szebb jövő kies virányai felé terelé a tekintetet.

Sokat haladtunk, sokban visszamaradtunk, vessünk számot helyeztünkkel! Az idő most igen alkalmas a mérleg megállapítására; mert ujév van.

Háromszor egy évben nyílik a tanítónak alkalma nyereség és veszteség számláját egybevetni. „Ros-h'asonoh“ napján, midőn a természet pihenni kezd; az iskolaév első napján, midőn a zsenge ifjuság először, vagy ujult erővel átlépi az iskola küszöbét és a polgári uj év örvendetes napján, midőn a hótakarta föld ujjabb kikelet verőfényének édes örömeivel kecsegtet. Az elsőt, mint *zsidók-*, a másodikat, mint *tanítók-*, a harmadikat, mint *állampolgárok* üljük meg.

Három ünnep, mely három irányban hat reánk és ugyanannyi felé igényli életünket és vérünket: *szent háromság*, mely szívünkbe a hit remény és szeretet szent érzelmeit csepegteti; mert, mint zsidók hiszünk, mint tanítók remélünk és mint állampolgárok szeretünk, forró szívvel szeretünk hazát és nemzetet: *háromkaru utmutató* gyanánt áll lelki szemünk előtt e hármasság ujév, mely éltünk lépteit egy nagy, magasztos és szent cél felé irányozza.

„Ros-h'asonoh napján zsidók vagyunk; szegény, sokat gáncsolt és kevésbé méltanyolt felekézetünk hű gyermekei. És, miután ez a nap „megemlékezés napjának“ is neveztetik: a megemlékezés szárnyain visszashállunk a mostoha idők ama sötét korszakaiba, midőn elődeink határt nem ismerő elszántsággal túrték évszázadokon át az üldözést és elnyomatást, a kinokat és rágalmakat, a gunyt és csapásokat, mikben hatalmasabb népek és nemzetek őket részesíteni *elég keresztény-szeretettel* birtak. Hej, amit a zsidók hajdan türtek, az hitelre sem találna napjainkban, ha a történelem azt gyászkeretü lapjain föl nem jegyezte volna!

Pedig, sajnos, a zsidótörténelem gyászlapjait egyre gyarapítják Német és Oroszországban, hol korunk gyalázatára szemvakított vad csordák rohanják meg az ártatlanokat, rontva-bontva mindent, mi mivel népek előtt szent és sérthetetlen.

És mit akarnak a társadalmi rend felforgatói, a békés, türelmes zsidónép boldogságának gyilkosai? Az egyik pénzt, a másik dicsőséget, — az egyik, mint például *Momsen*, új keresztényeket, — a másik sötétséget.

Igen, a reakció hydrája lappang a bokor alatt, a korhadó eszmék felkent apostolai turkálnak, mert jól tudják, hogy a legtöbb forradalom mely a lelkiismeret szabadságot bitortott gyámság békói alól feloldá, zsidók szive és esze sugallatából eredt, hogy a zsidók nem palatoszerű kaszárnyák és rozzant viskókhoz hasonló népiskolák, nem rövid iskoláztatás és hosszú litániák, nem lelki gyámság és társadalmi hierarchiákban keresik és találják az emberiség üdvét.

Innen a „heccz“, minden ellen, mi a középkori czéh- és kosztrendszer oszlopainak megrendítésére idővel okot és módot szolgáltatna. Oh, hogy észre térnének a tevéton botorkálók a jövő évben; oh, hogy belátnák, mikép az emberiségnek közös érdekei is vannak, miknek kivivására *zsidóész* és *zsidószív* is szükséges.

Az iskolaév kezdete is a visszaemlékezés nagy napja, melyen a hivatás ezer örömei és keserüségai, valamint a mult csalfa képei lebegnek szemünk előtt. Innen-onnan másfél évdizete, hogy felekezetünk kezébe vette az önkormányzat gyeplőjét és ime, ma is annyi a panasz, annyi a tenni és javítani való, hogy Isten a megmondhatója. Hol is kezdjük a panaszok hosszú lajstromát? Nem szólunk anyagi és társadalmi állásunk gyarlóságáról, bár szívünk s lelkünknek fáj annak tudata, hogy a „bugyros zsidó“ is haza érkezett már a hetedik szomszédfaluból, midőn a zsidótanító még házról-házra jár leczkezni, hogy potom fizetéséből életét valamikép csak tenghesse; nem szólunk ama alárendelt viszonyról, ama szolgai állásról, melyet a községben elég méltatlanul elfoglalunk, bár fordulja a lelkünket az a fájó érzet, hogy Ráchel és Láié szavai: „Halo nochriosz nechsavnu“ épen reánk illenek, mondjuk, mindezekről ez alkalommal legalább nem szólunk; de érintetlenül hagyhatjuk-e azt a sajnos körülményt, hogy a községben az indifferentismus iskolaügyeket illetőleg napról-napra mélyebb gyökeret ver? Ne emlitsük-e fel panasz vagy vádképen, hogy hitfelekezeti életünk legmagasztosabb tényezője, a népiskola ma-holnap a bukás örvényéhez jut, a roppant közönyösségnek miatta? Ha tanító fölött biráskodni, ha működését a szatocs szakismeretével fitymálni kell: akkor van a népiskolának gazdája, van a tanítónak ura. De kérjük, hány forint lett a mult évben iskolacélokra hagyományozva, hány zsidóiskolának van pénzalapja, hány nemesszívú előjárónak vagy községi tagnak jutott eszébe tanítók önfeláldozó munkásságnak jutalmazására egy kis ösztöndíjat kitűzni vagy testálni? Más felekezetek milliomokra rugó összegeket hagyományoznak iskoláik számára, — nálunk van egy iskolaalap, mely a különféle intézmények fentartása czéljaira alig elégséges: az iskola — talán 2—300 forintnyi segély mellett, tengődjék, ha bír. Nem lehetne mondani, hogy a zsidó nem bökezü, hogy nem volna áldozatkész; de annyit bátran kockáztathatunk, hogy egynémely zsidóközség *tehernek* tekinti iskoláját, kivált ha az iskolapénz, mit a gyermekek fejenként fizetnek, nem elengedő arra nézve, hogy a költségeket fedezze. Ez onnan van; mert az iskolának nincs pénzalapja és a községnek nincs *Bezsánja*, ki egész vagyonát felekezete vagy ösztöndíjak részére hagyományozta. Ehhez járul még, hogy az iskola tekintélyét is sárba rántják egyesek. „A gyermekek nem tudnak

imádkozni, nem tudnak bibliát, nem tudnak semmit“ ez a panasz tölt be a levegőt. De azt nem gondolja meg senki, hogy a szülők közönyössége vallási dolgokban, hogy a szülők nem törődése gyermekeik imádságával méltatlanság a zsenge ifjuság hajlékony és fogékony szivét.

Mikor a szülők maguk is imádkoztak és gyermekeik nem csukták le szemeiket, míg az esti imát el mondták: akkor még tudtak a gyermekek imádkozni, — ma mindent az iskolától várnak és otthon sokszor még lerombolyák azt, mit a tanító — nehezen felépitet; ily körülmények között vétek tanítót és iskolát korholni. Oh, hogy a zsidószívek az új évben újra az iskola felé dobognának, hogy a közönyösség vastag jegét megtörné a közös bánat és közös csapás, mi üldözött testvereink kinjai által bennünket is ér: oh, hogy visszatérne a családok szentelyeibe az a zsidószellem, mely nélkül zsidóboldogság nem képzelhető.

Mint állampolgárok végre nem panaszkodhatunk. Mióta a lovagias magyar nemzet megosztá velünk az alkotmányos szabadság kenyerét; mióta csörrenve lehullottak a békák, mik a tehetség szabad érvényesítését lenyűgözték: azóta zsidó és nemzsidó tanító között nincs különbség. Ne tessék ezt iróniának venni! — — — — —

Az alkotmányos módon hozott népiskolai törvény a zsidótanítót is védszárnyai alá veszi, mire eclatans példa a sok kóborló zsidótanító: a nyugdíjtörvény özvegyeink és árváink sorsáról is gondoskodik, még pedig oly humán módon, hogy, ha ma meghal valaki, hátra hagyott családja, ha kedvez a szerencse, már egy félév múlva, kap kerékszám 84 forintot egyszerre mindenkorra: a zsidótanító tehetsége és képessége annyi elismerésben részesül, hogy Eötvös, Pauler és Tréfort ministerkedése alatt összesen *egy* zsidótanító még tanfelügyelőnek is kineveztetett; mi több, egy a fővárosban megjelenő paedagogiai lap fenállásának ideje alatt még egy zsidótanító arczképét és életrajzát is hozta.¹⁾ Hát nem gyöngyélet ez? No de ne csintalankodjunk. . . Él *Istoczi*; áll Buda még; boldog újévet kívánunk!

SZILLI BENEDEK.

דל א מוסיה יסף

Az „Értesítő“ 1881. évi 13-ik számában tek. szerkesztő ur többek között mondja: „Lapunk minden irányu felszólalásoknak tért nyit.“ Meglevén győződve ezen állítás igaz voltáról, remélem, hogy az „Értesítő“ tek. szerkesztője soraimnak tért engedni szives lesz még akkor is, ha szerény nézetem szerkesztő uréval egyik másik tekintetben nem is egyeznék meg.

A kérdés, melyhez szólni kívánok a következő: Alakítsanak-e az izr. tanítók az orsz. m. izr. tanító-egyesületen kívül kisebb területre terjedő izr. tanító-egyesületeket? E dologról már többen mondták ugyan el véleményüket az Értesítőben és így e lap t. olvasói talán nem tartják helyén levőnek arról ismét szólni, minthogy azonban nézetem szerint e kérdés helyes megoldása a hazai izr. tanügyre és talán az orsz. izraelita tanító-egyesület felvirágzására nézve is nagy horderejű lehet, érdemes lesz a felvetett kérdéssel újból foglalkozni.

T. Löffler Jónás kartárs ur azon nézetnek adott kifejezést, miszerint semmi szín alatt nem helyeselhető, ha az orsz. egyesületen kívül megyei

¹⁾ Részünkről abból a „learczképezésből“ nem kérünk nagyobb perczentet az eddigénél. Teljesen beérjük vele.

izr. tanító-egyesületeket alakítunk. Én a kérdés eldöntését a helyi viszonyoktól teszem függővé.

Nézetem ugyanis az: oly megyékben, hol általános megyei tanító-egyesület van, ott az izr. tanítók ne izolálják magokat. Hódoljanak felséges uralkodónk jelszavának: „viribus unitis.“ A megyei általános egyesület több erővel rendelkezik, mint egy megyei felekezeti egyesület és így jobban is felelhet meg feladatának. Meg kell ugyan vallanom, hogy az általános tanító-egyesület nem fogja soha az izr. tanító minden igényeit kielégethetni, mert a tanító-egyesület főcélja az iskolai nevelés és tanítás előmozdítására tartozó ismeretek gyarapítása és a tantárgyaknál követendő tanmódszer megállapítása.

Tudjuk pedig az izr. iskolának specialis tantárgyai vannak, melyekre az általános egyesületben csak igen csekély vagy semmi figyelem fordítatik. E tantárgyakban való haladás és tökéletesedés az izr. tanító részéről pedig elengedhetlen kötelesség, miután csak a szorosán vett héber tantárgyak adják meg az izr. iskolának létjogát; mégis osztom Löffler ur nézetét: csatlakozzunk a többséghez és ne forgácsoljuk szét az erőt.

Mit tegyenek azonban az izr. tanítók oly megyékben, ahol általános tanító-egyesület ugyan nincs, de van 8—9 felekezeti? Erre némelyek talán azt feleleldik: legyenek tagjai az orsz. izr. tanító-egyesületnek. Ezeknek ki kell jelentenem, — bármennyire pártolom és szívből lélekből kívánom az orsz. egyesület felvirágzását, — hogy az jelenlegi szervezete mellett azon eszközöket, melyeket egy megyei egyesület szolgáltat tagjainak az önmivelődésre, azokat az orsz. egyesület nem nyújtja, de alig is nyújthatja. Elismerem, hogy az orsz. egyesület azáltal, hogy az izr. iskola számára jó tankönyveket ad ki, nagyban előmozdítja a hazai izr. iskolákban a tanítás sikerét, és talán nagy szolgálatot tehetne a hazai izr. tanügynek még azáltal is, ha az Értesítőben külön rovatot nyitna pedagógiai dolgozatok számára és e célból pályakérdéseket tűzne, melynek az izr. iskola leléletéből meritvék; mindazáltal nem tartom elegendőnek, ha az izr. tanítók csak ezen egyesületnek tagjai és két évben egyszer találkoznak egymással, hol aztán élő szóval eszmecserét indíthatnak. A dolog facitja tehát: Oly vidéken, hol általános megyei egyesület nincs, csoportosuljanak a megye izr. tanítói is működjenek tehetségök és legjobb belátásuk szerint. Ne gyanusítsuk egymást, hogy concurentiát akarunk csinálni, vagy különczködés indítja tettünket, hanem tápláljuk azon hitet, hogy e hon izr. tanítói egyetemben azon fáradoznak, hogy az ifju nemzedékből oly polgárokat neveljenek, kik a haza valamint felekezetünk diszére és javára váljanak.

Az imént kifejtett nézetnek a Veszprém megyei izr. tanítók tetteleg adtak kifejezést. A megyebeli izr. tanítók a veszprémi tanítótanárság meghívása folytán 1881. október hóban Veszprémben alakuló közgyűlésre összejöttek és egy „Veszprém megyei izr. tanítók egyesületet“ alakítottak.

Nem akarom most e lap t. olvasóinak figyelmét az egyesület megalakítására vonatkozó kimerítőbb tudósítással igénybe venni. Azt e lap tek. szerkesztő ur engedelmével jövőben teszem.*) Csak azon vad kifakadásokra akarok röviden reflektálni, melyekkel bennünket egy pedagógiai lapocska (? Szerk.) a közel múltban megtámadni szives volt.

*) Egy-két nevezetesebb mozzanat legyen felemlítve. A veszprémi izr. hitközség tek. előjárósága nemcsak tanácstermét volt szives átengedni, hanem az egybegyűlt tanítókat egy vig estélyen meg is vendégelte. A siófoki hitközség tanítóit a maga költségén küldötte a gyűlésre. A kir. tanfelügyelő ur megígérte, hogy egyesületünk partótó-tagja leend. B.

Megjegyzem, hogy ha az Értesítő szerkesztősége azon sarat, melyet épen nem tiszta kezek hordtak össze, egyesületi lapunkba fel nem vette volna, az egész dolgot ignoráltuk volna, mert nem tartjuk kötelességünknek tettünket a „Néptanoda“ magas foruma előtt igazolni és nincs kedvem oly férfiival, ki minden meggondolás nélkül, népnevelőhez nem illő kifejezésekkel illet egy egész megye tanítóságát, annélkül, hogy e tanítóság eljárásának módjáról és a maga elé tűzött célról csak hozzávetőleg tudomást szerzett volna, polemiába bocsátkozni. De fentebbi oknál fogva kényszerítve látom magam a Néptanoda bölcs író szavaihoz néhány megjegyzést tenni.

Mindenek előtt ki kell jelentenem, miszerint mi nem az ungmegyei tanítók példáját követtük, hanem már régóta foglalkozunk ezen eszmével, csak hogy a megtestesítéshez idő kellett. Ugy látszik, hogy egyesületünk megalakítása nagy szeget vert a „Néptanoda“ munkatársának fejébe. S vajjon miért? Mert zsidó tanító-egyesület s mert ön t. író kérdezi: van-e zsidó-paedagogia? Hát katolikus, református stb. paedagogia van-e?¹⁾ Vagy a haza azon száz meg száz felekezeti tanítója, kik az ön beleegyezése és tudta nélkül egyesületet mertek alakítani, mind kurtaeszüek? Ha ön ezt hiszi, akkor csak szánhatom, hogy határtalan (azaz sem kezdete, sem vége) ésszel lön megáldva. Ami pedig ama kérelmét illeti, hogyha egyesületünk hivatalos nyelve az orthodox jargon volna, hozzuk azt b. tudomására, hogy részt vehessen gyűlésünkben, tudositom, hogy a Veszprém megyei izr. tanítók is értik Petőfi nyelvét, de még az esetben is, ha jargon volna egyesületünk hivatalos nyelve, alig hívnánk meg oly embert, ki irmodora után ítélve, minden egyéb inkább lehet, csak tisztességes ember nem és kevésbé néptanító. Soraimat a „Néptanoda“ b. figyelmébe ajánlva, kijelentem egyszersmind, hogy e téren nincs szándékom munkatársával többé találkozni, kinek, — hogy minden elismerést tőle meg ne tagadják, — talán azon egy jó szándéka volt, az izr. tanítókat elrettenni, hogy példáiukat követve az orsz. izr. egyesület felvirágzását, meg ne akadályozzák. E végett hasztalan és szükségtelen volt hatalmas szavat hallatni.

A veszprémi izr. tanítók már régóta pártolói és támogatói az egyesületnek és reméljük, hogy megyei egyesületünk útján tagjainak számát szaporítani fogjuk.

Az „Ungmegyei Tanügy is szives volt rólunk megemlékezni, csak hogy egész más modorban, mint az érdeemes „Néptanoda.“ Sziveskedjék nevezett lap következőt tudomásul venni.

Nem tudom ugyan mily véleménye van az Ung megyében megjelenő „Tanügynek“ zsidó papról. Azonban bátran állithatom, hogy ha ismerné a veszprémi papot (megjegyzésében alig ha erre nem célzott) és annak érdemeit a honi izr. iskola körül, uem sajnálná, ha a veszprémi tanítók őt választották volna egyesületük elnökének. Ha mi mások részéről elvárjuk az érdem elismerését, akkor nekünk, mint népnevelőknek, azt alig szabad megtagadni valakitől. Egyébiránt biztosithatom az „Ungmegyei Tanügy“-et, hogy információit nem megbízható forrásból merítette, amennyiben a Veszprém megyei izr. tanítók csekélységemet tisztelték meg bizalmukkal. Én pedig tanító voltam, és az maradok.

Hochmuth Ábrahám főrabbi urat az egyesület tiszteletbeli elnökének választottuk meg. E tettünk által csak önmagunkat véltük megtisztelni.

¹⁾ Hogy ne volna! Tessék például Schmit paedagogische Encklopediák nézni s meg fog győződni, hogy csak is keresztény-evangelikus paedagogia van; bizonyítékul 100 esetben 80 szor a mi bibliánkra, az ó-testamentumra hivatkozik. Sz.

Birjuk ez érdemdús tanférfiu azon ígérét, miszerint ő egyesületünket támogatni fogja és mi ezt becsülni tudjuk.¹⁾

Isten velünk!

Baum Fülöp.

Az izr. hitoktatók viszonya a községi iskolákhoz.

Jog-e vagy kötelesség mint valamely iskolánál működő szaktanító részt venni a tantestület rendes tanácskozásaiban? hamarjában meg nem mondhatnók. Ugy hiszem, jog is meg kötelesség is. Ha jog, akkor fel ne adjuk, ha kötelesség el ne mulasszuk; ha mindkettő: annál inkább gyakoroljuk, mert különben kettős bünt követünk el.

Tudtunkkal a fővárosi községi iskolák izr. hitoktatóit (tisztelet a csekély kivételnek) *nem igen szokták meghívni a tanítótestületi tanácskozományokba*. Innét van azután, hogy csak mint türt lélek szerepel a hitoktató az iskola falai között. *Az osztály rendes naplója nem áll rendelkezésére, ezáltal a fegyelem csak nagy nehezen tartható fenn.*

A hit és erkölcsan ott szerepel ugyan mint rendes tantárgy a hivatalos tantervben, még pedig *legelső sorban*: de azért a hittani osztályzat (csekély kivétellel) tekintetbe sem jön. *Az ezen tantárgyból megbukott növendékek csak úgy lépnek fel a magasabb osztályba, mintha az a hittani osztályzat, csak a hivatalos komedia kedvéért foglalna ott helyet.*

Igy állván a dolog, fegyelmi eszköz — gégénk kivételével — alig áll rendelkezésünkre.

Szives készséggel elismerjük, hogy *egyes* liberális igazgatók és vezetőtanítók kezére járnak a hitoktatóknak a fegyelem fenntartásában, de ezen dicséretes kivételek még nem jogosítanak fel bennünket arra, hogy törvénybiztosította jogainkról könnyelműen lemondjunk. Ilyen jog a tantestület tanácskozásaiban való részvétünk.

Hogy a fővárosi hitoktató csakugyan *rendesen meghívandó minden tantestületi tanácskozmányra*: alább következő Budapest főváros Tanácsának rendeletéből olvasható.

„Budapest főváros Tanácsa.

A pesti izr. hitfelekezet t. előlj. Budapesten.

Van szerencsénk az iskolai tanács f. é. febr. 22-én 27. sz. a. határozatához hozzájáruló f. é. 13504 sz. a. saját határozatunkat az el. népiskolai tantestületeknek a hittanítókkal történő kiegészítése iránt — más és az illető hittanítóknak a határozat értelmében leendő szives értesítése végett alatt tisztelettel megküldeni. Budapest 1875. évi ápril hó 22-én Gerlóczy Károly s. k. alpolgármester.

Budapest Főváros Tanácsa.

Boja Gergely budapesti tanfelügyelő átirata, a fővárosi közs. el. népiskolai tantestületek kiegészítése tárgyában.

A budapesti tankerületi iskolatanácsnak — a fővárosi községi elemi népiskolai tantestületek kiegészítése és az igazgató és osztálytanítók közötti viszonyt rendező szabályzat 26. §. bővítése tárgyában — hozott f. é.

¹⁾ Mi természetes dolognak tartjuk, ha felekezeti tanítóegyesület papot választ akár elnöknek, akár tiszteletbeli elnöknek; mert a felekezeti jelleg föltételezi a pap és tanító testvéries közreműködését. A „Néptanóda“ mint a szabad iskola legrégebb és legbecsületesebb előharczosa összetévesztette az Önök dolgait a joggal feltett ultramontánizmussal és onnét az a szigorú hang.
Szerkesztő.

27 sz. a. azon határozatát — mely szerint a fővárosi tanodákuaál működő szaktanitók, nevezetesen: torna, rajztanítók, kézimunkatanitónők, valamint a hitoktatók az illető tantestület tanácskozmányaiban való részvételre mindig meghivandók, s saját tantárgyaikat illetőleg a tantestület rendes szavazatképes tagjaiul tekintessenek, a tanács tudomásul veszi és ahhoz a maga részéről is hozzá járul

Miről a fővárosi összes iskolaszékek, az összes igazgató és vezetőtanítók a határozat értelmébeni eljárás, és a rom. kath. plébánosok utóbbiak az illetők nyert jogainak gyakorlatban vétele iránt intézkedés, illetve az összes érdekeltek értesítése végett felzettel, a reform. egyház, ágost. magyar-német egyház, ágost. tót egyház: a pesti, budai, és óbudai izraelita, a görög, oláh és szerb hitfelekezetek előljárói tudomás illetve ezen határozatnak az illető közegekkel leendő közlére, nem különben u rom. kath. esperesség és a budapesti iskolatanács tudomás végett átirattal értesíttetni rendeltetnek.

Budapest fővárosi tanácsa 1875. april hó 22-én.

Gerlóczy Károly s. k. alpolgármester.“

Tudtunkkal a Tanács eme rendelete nem lett még újabb keltű rendelet által hatályon kívül helyezve, így tehát mai napon is jogérvényesen fennáll.

Ami pedig a hittanból bukott növendékek magasabb osztályba való felléptetése elleni kifogásunkat illeti, hivatkozunk 1-ször a törvényre, melyben a hit- és erkölcstan *legelső helyen mint kötelezett* fontos tantárgy szerepel. Habár a főv. Tanács által kiadott utasításban a hit- és erkölcstan mint holmi mellékes tárgy szerepel, melyből, ha a gyermek meg is bukott, de minthogy alkalma van azt a hiányt a magasabb osztályokban pótolni a felléptetésnek gátul nem szolgálhat.) *A rendes tárgyból bukott növendék pedig pótvizsga nélkül, magasabb osztályba át nem léphet.*

2 sz. Praecedense is hivatkozhatunk. *A kalocsai római katolikus iskolát, izr. növendékek látogatták anélkül, hogy a hittanból bizonyítványt birtak volna felmutatni. Ugyanez történt nem rég Soroksáron is. A kir. tanfelügyelőnek, az erélyéről ismeretes Tóth József urnak tudomására jött a dolog és fentebb általunk is kifejtett okoknál fogva, a kath. iskolának szigoruan meghagyta, hogy hittani bizonyítvány nélkül magasabb osztályba fel ne léptesse izr. növendékeit.*

Meg vagyunk ugyan győződve, hogy ha a hitoktató meg is fog hivatni minden tanácskozmányra; ha a hittanból megbukott növendék nem is lép fel magasabb osztályba, azért a hitoktatás mai átmeneti korszak bajaiban sinlődő rendezetlenségéből egyhamar ki nem vetköztetik: de arról is meg vagyunk győződve, hogy ha *bukott növendékek nem surrannak át magasabb osztályba, hogy ha a hitoktató a többi rendes tantárgyat kezelő szakianitók fegyelmi eszközeibe részesíttetik* gondozására bizott növendékei egészen más szemmel nézik ugy a hittant, mint a hitoktatót.

Annyi bizonyos, hogy a mai botránnyos állapotok tovább nem tűrhetők. Minél tovább tűrjük azokat hallgatásunk által, annál súlyosabban nehezedik ránk a felelősség terhe. Fentebbiekből kifolyó kérelmünk:

1) *A hitoktatók hivassanak meg a tantestületi tanácskozmányokra.*

2) *Hittanból bukott növendékek csak akkor bocsáttassanak magasabb osztályba, ha pótvizsgálatot tettek.*

3) *Az osztály rendes katalogusa a hittani óra alatt a hitoktató rendelkezésére bocsátandó.*

Még csak egy körülményre akarjuk az intéző körök b. figyelmét fel-

hívni. Vannak dolgok, melyeket szabad, alkotmányos államban nem szokás *kérni* hanem egyszerűen tiszteletteljesen követelni.

Vannak a fővárosban oly iskolák is, ahol az izraelita hitoktatónak *még helyiséget sem bocsátanak rendelkezésére*: Vannak oly iskolák is (még pedig községek) ahol hetenkint csak egy órát engednek át eme tantárgy tanítására. Olyan igazgatókat is ismerünk, akik a csötörtöki szabad napon nem engedik be a hitoktatót az iskolába. Ez utóbbi pusztá szeszélyen alapuló visszaélések mihamarábbi orvoslását már nem kérjük, hanem tiszteletteljesen követeljük, mert a légzéshez szükséges körlég használhatása iránt kérvényt benyújtani nem szokásos. A fegyelem pedig az oktatás nélkülözhetlen légköre. Tiszteletteljesen követelünk egy kis levegőt!

Több fővárosi izr. hitoktató.

Felsenburg Adolf meghalt.

A végzet kérlelhetlen hatalma előtt meghajolva fogadjuk a csapást, mely Felsenburg Adolf, a szentesi izr. hitközség tanítójának, f. hó 22-én történt halála következtében a népnevelést, a néptanítókat, de első sorban izr. hitközségünket érte.

Felsenburg Adolf született 1809-ben szeptember havában Nyitrán. Atyja a héber nyelvre tanította, miért is tanulmányai folytatása végett Pozsonyba ment, hol a híres Szofer nevű főrabbinál a Talmudot tanulmányozta, melynek elvégeztével 1830-ban a tanítói pályára lépett s miután tanítói képesítést nyert, kezdetben N.-Basánon, majd Csabán, azután Ó-Budán és Sz.-Andráson, végre Szarvason működött, honnan 1851-ben Szentesre jött, itt majdnem 32 éven át a legjobb sikerrel működött; folyó év augusztus havában nyugalomra lépven, miután az izr. hitközség nemesen és nagylelkűen viselte magát az érdekes tanító irányában, öreg napjaiban anyagi gondokkal nem kellett küzdenie. Októberben azonban lefeküdt, hogy többé fel ne keljen. A baj rohamosan nőtt, 2—3 orvos tudománya siker nélkül küzdött a legyőzhetlen ellenség ellen. F. hó 22-én reggel 8 és 1/2 órakor sujtó villámként ajakról ajakra szállt a rémhír: „Felsenburg Adolf tanító bevégezte földi pályafutását.“ A mélyen gyászolt halottnak hült tetemei f. hó 23-án d. u. 2 órakor általános részvét mellett egyenlő hálával, egyenlő kegyelettel az izr. sirkertbe örök nyugalomra kísértettek. Ezen temetésen, daczára annak, hogy gyermekeinek adott utasításában minden gyászünnepegy ellen tiltakozott, s így a gyászjelentés is elmaradt: mégis rang- és vallás különbség nélkül részt vettek. Az izraelitákon kívül, kiknek vénje, ifja megjelent, ott voltak még: Masznik Gyula, evangélikus lelkész, a tanári kar, Bányai József takarékpénztári igazgató, Rambovsky Miksa, mérnök, Rózsa Ferencz, építész stb.

A boldogult öreg tanító rögös nehéz pályáján találkozott örömmel is. Már magában véve boldogság volt, hogy egészséges, megelegetett, és jó házassága folytán kedves otthonja volt. Hű neje megkönnyítette nehéz napjait. Gyermekeit szerény viszonyok közt gondosan, mivel, derék embereké nevelte s mint a társadalom hasznos, tisztelt tagjait láthatta. Az egyik fia a helybeli takarékpénztár derék könyvvivője, a másik dr. Sziklai

Békés jeles orvosa ; a harmadik, Felsenburg Benedek, a helybeli ismert órás, a többi kereskedő. Házasságából származott gyermekek, illetőleg unokát és dédunokát születését is elérhette. Hosszu életén át élelereje, valamint józan esze nem hagyta őt el — még halála előtt néhány perczcel gyermekeinek szép, hiba nélkül sajátkezüleg irt mondatokban adott utasításokat — és szeme világa nem homályosodott ; meghalt agykórban s rövid szenvedések után gyengéd, odaadó hű neje és kedves hű gyermekei ápoló karjai között.

Felsenburgban a a fölvilágosodottság apostolát, a népnevelés fáradhatlan bajnokát, a lelkes hazafit, a tanítók békeszerető barátját s a legnemesebb lelkű emberek egyikét vesztették el. Szerető hű neje és hozzá méltó gyermekei a legjobb férjt, a leggondosabb apát siratják ; szavai és tettei a legteljesb összhangzásban valának ; tiszta lelkétől távol vala minden aljas haszonlelés, szívében nem honolt önzési terv vagy gondolat. A tanügy iránti forró szeretetéből szentelé erejét s muukásságát. A héber irodalomban, melynek ő egyik legnagyobb mestere volt buvárkodván, egyszersmind az ujabbkori tudományokkal is foglalkozott ; különösen jó matematikus volt s a magyar-, héber- és német nyetven kívül francziául is beszélt ; tudományos czikkeiről, melyek egyes szaklapokban megjelentek, nemcsak az országban, hanem az ország határain tul is ismerték. Menj tehát békével ! vedd mélyen sebzett szivünkéből fakadó e bucsuszavunkkal azon szent fogadásunkat, hogy emlékedet örökké tisztelni, életművedet hűségesen megörizni és ápolni fogjuk.

Szentes, 1881. decz. 28.

Schreiber Armin.

A Néptanítók Lapja olvasókönyveinkről.*)

„A nemzeti olvasókönyvek.

1. Magyar A B C- és olvasókönyv. izr. népiskolák számára. A magyar orsz. izr. tanító-egyesület megbizásából. Irta Müller Adolf, pesti izr. hitközségi tanító. Bolti ára 20 kr. Budapest, 1882. Zilahy S. 8r. 95 l.

2. Magyar olvasókönyv (II. III. oszt. számára való kötetek ismertetését, lásd „Népt. Lapja“ 1880.) az izr. elemi népiskolák IV oszt számára. A magyar orsz. izr. tanító-egyesület megbizásából szerkesztette Radó (Róth) Vilmos állami tanítónőképző int. tanár. Bolti ára 45 kr. Budapest, 1881. Zilahy S. 8r. 255 l.

E két kötettel tehát egy uj egészséges irány képviselte egyelőre be van fejezve. A V.—VI. oszt. olvasókönyvei hiányoznak ugyan még, de e négy kötettel a nagyobb réz már előttünk áll, s az ítéletmondás meg van könnyítve.

E lapok az olvasókönyvek elméletéről kiválóan érdekes és kimerítő cikkeket közlöttek. Egyik czikkiró (épen Radó ur) a nemzeti olvasókönyvekre vonatkozó irányelveket fejtette ki, a másik (Barna J. ur) a mostani közhasznu ismereteket tartalmazó olvasókönyveket védelmezte, de ezek nemzeties vonatkozását szintén hangsúlyozta.

A vita nincs befejezve. Majd az élet fog ítélni. Mind a két iránynak vannak már képviselői, a nemzeti olvasókönyveknek az igaz csak egy sorozat, az is felekezeti — izraelita — iskolák számára iratott.

*) Lásd Népt. Lapja 1881. évf 609. old.

Szerk.

Lássuk most a nemzeti olvasókönyvek eddigi négy kötetének a tanmenetét.

(1. ABC.) Népies szólamok, mondókák, közmondások.

Versek szintén a népköltés köréből, (Katonák. Ess'eső! Lám megmondtam . . . Árva fiu szól. Egy kettő három négy. Nincs szebb állat. Uri lakoma. Róka familia. Én elmenék a vásárra felpénzzel.)

Mesék. (A farkas meg a sas. A medve és a farkas. A kis malacz és a farkasok. A kóró és a kis madár A kakas meg a jércze. Félig nyüzött bakkecske.

Biblia történet (A teremtéstől a bábeli nyelvzavarodásig.)

II. oszt. olvasók. I. Az ősatyák életéből. (Ábrahámtól József haláláig.) II. Mesék és mondák. (Ezek már nem csak állatmessék.) III. A hazai népeletből. (Mezei munkások, aratás, szüret, a puszták gyermeke, halászkok, a rét, itató utasok. reggel, este.) IV. A természet világából. (A kutya, macska, ló, tehén sat.) V. Versek. (Ezek összevágna a mesék és mondák czimü szakasszal.)

III. oszt. olvasók. I. Mózes és a birák. II. A hunok és magyarok történetéből. (A csodaszarvas az első, Botond bárdja az utolsó monda benne.) III. Mesék, mondák, regék. IV. A hazai népeletből. (Szekelyek foglalkozása, vontató, hajó, a komp, tutajos tótok, drótos tót, a cigányok.) V. A természet világából. (Állatok, növények, ásványok) VI. Versek. (Ugy mint a II. oszt. olvasókönyvben.)

IV. oszt. olvasók. I. Sámuel prófeta és a királyok története. II. A magyar királyok életéből. (Szent Istvántól a tatárjárásig.) III. Földrajzi képek. IV. A természet világából. V. Vegyes tartalom olvasmányok. (Kivált az ipar köréből.) VI. Versek (m. fent).

A tanmenet igazolja a czimet. A nemzeti czimet viselő irány magát a nemzeti élet ismertetését teszi az olvasókönyv központjává, s ebből folyólag a nemzeti mult összes hagyományait, s a mi remeket, szépet, jót a nemzeti szellem alkotott, azt véteti fel az olvasókönyvvel. Felvéteti továbbá a haza földjének, természetvilágának és népeletének az ismertetését is, mint a melyek ismerete nélkül igazi hazaszeretet alig lehet. És végre, a mennyiben más népek alkotásairól kell szolanunk, úgy beszél azokról is, a hogy azokat a magyar geniusz felfogta.

Nem bocsátkozunk e rendszer vitatásába. Kétségtelen, hogy általa az eddigi savó helyett aczélos vér csorog az olvasókönyv-irodalom ereibe. Kétségtelen, hogy oly elemek jönnek be, melyeknek ajtót nyitnunk nemzeti kötelesség, s olyanok szorulnak ki, melyekért nem kár.

Természetesen az a kérdés fenmarad, hogy olvasókönyv mellett tanitsunk-e, s tanithatunk-e valamely népisk. tantárgyat? Ez az irány azt lehetetlenné teszi, e mellett nem lehet. De hát szükséges-e az? Lehet-e olvasókönyv alapján s nem jobb e egyenes szemléletből tanitanunk? Vajjon nem más-e az olvastatás, mint a tanítás? De ezeket hagyjuk s csak maradunk most a mi könyveiknél. A közlött tanmenet mutatja, hogy az egységes terv meg van őrizve; mindegyik kötet önmagával s mindegyik kötet a másikkal összehangzik; egyik a másikra szigoruan következik. A kidolgozásnál is kötetről kötetre ugyanazok az elvek alkalmaztattak. A gyermek számára a tudós világ nem tud irni. Ki irhat tehát? A nép, mely most is azt az életet éli, a mely a gyermeki kornak egyszerűségében leginkább megfelel. A régi krónikai irók, kik naiv hittal s őszinteséggel beszélnek az eseményekről. Ép ez okokból olvasmányaink a nép és krónikás irók műveiből meritvék. A nagy költők egyforma tekin-

tet alá esnek a másik nagy költővel a néppel, az ő munkáik is kijelen-
ésszerű hatással bírnak.

Áttérve a nemzeti olvasókönyvek két új tagjára, vegyük először is
az ábéczt.

Methodikai szempontból jellegző vonásai a következők: 1. a betűket
vonalak közé írja, mint a hogy azt a táblán is látja a növendék. 2. Az
i, í, u, ú, ü, ő hangzókat ismerteti meg először s egymásután, erre aztán
ugyanazeket t mássalhangzóval kombinálja, úgy veszi fel ismét az a, e, é
s az l, s, betűket s csinál velök szókat. 3. A mondatok alkotásával nem
siet, eleintén csak szókat s jelzős szókat s efféle szólamokat olvastat:
csirkém mondja, csip, csip, csip, sat. 4. A mondatok alkotásával nem
sietvén, a mint aztán mondatokra kerit sort, megjelenik nála a nagy betű
is. Természetesen csak az olyan, melynek az alakja épolyan mint a meg-
felelő kis betűé. (Első nagy betűje a V.) 5. Betűsora a következő: i, í,
u, ú, ü, ő, t, o, ó, ö, ő, a, á, e, é, l, s, d, j, g, p, v, r, n, m, z, b, f,
h, k, V, k, cs, cz, sz, Sz, ty, gy, ly, ny, zs. És a nagy betűk a köny-
nyebbség mérve szerint. 6. Minden betű iratásánál emlékeztetőül oda teszi
mellé azt a betűt is, melyből az új származik sat. Módszere különben
egyes apró változtatásokkal az ismeretes írvaolvastató módszer. (Olvas-
mányait lásd fent.)

Főbaja, hogy siet, s az első levelem már tizenegy betűt megismertet.
Ide több gyakorlat kell. Másbaja aztán nincs is. Módszertani különbségei
nem bajok, csak különbségek. Örök érdeme, hogy az ábécze anyagát
népies magyar lábra állítani megkísérelte, csak legyen rajta, hogy olvas-
mányait szaporítsa, mert az egész kevés egy osztályra. Felhozhatnák
ellene, hogy hosszú olvasmányokat is ad (leghosszabb a „Félig nyuzott
bakkecske“), de a hosszúak! számokkal szétválasztotta, jövőre azonban
így az első fokra apróbbakat is kereshet.

A Radó új olvasókönyvéről kevés a mondani valónk. Elmondtuk azt
az eddigi kötetek ismertetésénél. Most megjegyezzük, hogy e kötet a
vegyes tartalmu olvasmányok rovatának a felvétele által engedményt tesz
a közhasznu ismereteket közlő iránynak. Helyesen! Nálunk úgy is más
alakban jelentkezik ez az irány, mint a német Robinsonos olvasókönyv-
íróknál.

Hanem még egyet. Ilyen felekezeti olvasókönyvet ritka látni. Eddig
még akármelyik keresztyén felekezet is használhatná. A zsidónak, azt
hiszem, nem kell ajánlanunk; ők készítették s bizonyára használják is.
Mi pedig csak örömünket fejezhetjük ki, hogy a jövő zsidó felekezetü
magyarság ily könyvekből tanulja e hazát s ennek a multját szeretni s
jövőjéért cselekedni.

Béke velünk!“

Dr. KISS ÁRON.

Levelezés.

Nagyszombat, december 8-án 1881.

Mélyen tisztelt Elnökség!

Fogadja néhai Schachter Benjámín cifferi tanító, ügyefogyott, szá-
nalomra méltó özvegyének, valamint szegény árváinak nevében legbenső
szívükből eredő köszönetemet azon 50 frtnyi segélyezésért, melyben a magy.
orsz. izr. tanító-egylet közp. választmánya a fentnevezetteket részesíteni
kegyeskedett, és legyen meggyőződve, hogy ez alkalommal az egylet
kegyeit méltatlannokra nem pazarolta. Becses megbízásuknak annyiban

eleget tettem, hogy a pénzt az illetőnek — mind ezt az ide mellékelt elismervény tanusítja — átadtam és neki az érdemes közp. választmány részvétét kijelentettem. — Részemről még csak arról biztosítom a tisztelt elnökséget, hogy tőlem kitelhetőleg iparkodni fogok az egylet érdekeit lehetőleg előmozdítani azáltal, hogy a kerületemben működő tanítókat az egyletbe való belépésre rábírandom.¹⁾

Kisérje az Istennek áldása az egyletnek további működését is!

Mély tisztelettel maradtam SIDON SIMON
kerületi rabbi.

Az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület” tekintetes elnökségének
Budapesten.

Tekintetes Elnökség!

Ezennel van szerencsém jelenteni, hogy én, valamint collégáim nevezetesen: Rosenfeld Izidor, Kohn Salamon és Neuberger Lipót urak — t egyletnek kifejtett dús tevékenysége által ösztönöztetve — az orsz. izr. tanító-egyesületbe lépni ohajtunk.

Midőn ezt becses tudomására hozni van szerencsém maradok, a tanítótestület megbizásából a tek. Elnökségnek

Nagyszombatban, 1881. deczem. hó 13-án alázatos szolgája
SCHWARCZ SÁMUEL
néptanító.

Tekintetes szerkesztő ur!

Száz forintot annak, ki iskolánkat látogató 80 gyermek közül csak egyre is rámntathat, hogy rongyos. És ezen nagy összeget bátran oda ígérhetem, mert nem nyeri el senki, miután a helybeli izr. hitközség arról is gondoskodik, hogy iskolájukat látogató szegény sorsu gyermekek a tél zordonsága ellen védve az iskolába szorgalmasan bejárjanak. Egy helybeli izr. szegény szülő se mondhassa tanítójához: „Uram nincs fiamnak csizmája, amiért is kimarad az iskolából.”

Négy évvel ezelőtt ugyanis a helybeli rabbi a Talmua-Thord egylet eszméjét a szószékről hirdette. A helybeli izr. ifjuság, ki minden szép és jó iránt fogékony, azon eszmét fölkarolta, amennyiben táncznak kerekedett és 500 frtot mint a rendezett bálnak tiszta jövedelmét az említett egylet oltárára letette. Ez volt első alapja egyletünknek. A következő években rendezett bálók az egyletet ismét meggazdagították 700 frttal. Sikerült továbbá körülbelül 130 tagot 1 frt 20 kr. évi tagsági díjjal megnyerni. Szóval szorgalmasan kapargattunk s most hála az égnek 3000 frt. alap fölött rendelkezik az illető egylet. A tagsági díjak szegény iskolás gyermekek felruházására fordítatnak s így van az, hogy 3 év óta ez évben is iskolánkban e chanuka ünnep második napján egy lélekemelő ünnepély diszes közönség jelenlétében folyt le t. i. iskolánkat látogató 30 szegény sorsu gyermek tetőtől talpig fel lett ruházva.

Miután az egylet elnöke, Felsenburg ur, a megjelent vendégeket üdvözölte, Dr. Weiss Ignác rabbi ur egy terjedelmes szép beszédben a tanuló ifjuságot vallásoságra intette, az ünnepély nagy horderejét bebizonyítani törekedett, az egyletnek fáradozásáért köszönetet szavazott, de egyszersmind megemlékezett egy leányiskola felállításának nagy szükségéről is. Bartal Rezső kir. Tanfelügyelő ur, ki becses személyével is meg-

¹⁾ Tiszteljesen ajánljuk nagyratisztelt főrabbi urnak becses sorait főtiszt. főrabbinusaink kegyes figyelmébe. Szerk.

tisztelt bennünket, köszönetet szavazva a kormány nevében, kiemelte az itteni zsidó hitközségnek a tanügyterén való nagy törekvését. S miután még két tanuló a felruházottak nevében mondott köszönetet és a „hazának rendületlenül“ elhangzott, az ünnepély véget ért.

Magamat tekintetes szerkesztő ur kegyébe ajánlva, vagyok

Esztergom, december 21-én 1881.

alázatos szolgája
GEIGER MIKSA
tanító.

Irodalom.

Magyar nyelv- és írálytan helyesírási és irodalmi függelékkel. Irta: *Klingenberg Jakab* a népiskola V. és VI. valamint a polgári iskola I. és II. osztályai számára.

Második javított kiadás Budapesten. Franklin-Társulat 1882. Ára kötve 60 kr. Klingenberg ur eme könyvéről az első kiadás alkalmával elmondottuk szerény véleményünket. Ezuttal pusztán a művecske II-ik kiadását regisztráljuk. Jövő számunk tüzetesebben foglalkozik vele. Méltán megérdemli! Hazánk egyik legképzettebb néptanítójának munkácskája fekszik előttünk.

A „Nemzeti Növelés“ XII. füzetét megjelent ép oly gazdag tartalommal, mint a lefolyt év többi számai. Az olvasókhöz intézett felszólítás után következik Trefort Ágoston sokat emlegett sopronyi beszéde, mely kevés hiány, hogy ministerségébe nem került; mert a „Népnevelők Lapja“ szerkesztősége komolyan hozzá látott, hogy ezért Trefortot megbuktassa. (Eddig ez azonban még nem történt meg.) Figyelemre méltó cikkek továbbá: tökéletesítsük leányiskoláinkat, Péterfy Sándortól; a tanítónők kérdésehez, Lehutinyi Gustávtól. Mélyen meghatva olvassuk Stacsevics Teréz, a magyar gazd. egyll. árvaházának igazgatója emlékezetét Sebestyénne (Stettina) Illónától; a boldogult barátai és ismerősei nagy hálával lesznek a mélyen érző irónő iránt, ki oly méltó emléket emelt a boldogultnak. Ezenkívül vannak még a következő cikkek: Állandó árucarnokok a háziipari termelvények értékesttésére (Levél a szerkesztőséghez.) Szigethy Karolina. A párizi nemzetközi elektromos kiállítás (képekkel). Pokorny Otto. Tornázás a budapesti állami felsőbb leányiskolában. Matolay Elek. Széchenyi emlékezete. Költeménymagyarázat, II. Komáromy Lajos. A mértan tanítása a leányiskolákban. Odor Emilia. Vegyesek. Nehány magyarázó szó szines himzés minta mellékletükhöz.

— Reich Ignác ur, a „Béth-Él“ a „Honszerelmi dalok“ és a „Kever Obosz“ szerkesztője a pesti hitközség fiiskola érdeemesített tanítója, vagy a mely név alatt széles körökben legjobban ismeretes, a kedelyes „Eizek bácsi“ az olvasóközönségnek ismét egy szép művel kedveskedett; elkészítette a „Béth-Él“ harmadik kötetét, mely következő életleírásokat tartalmaz: Wahrman Mór, 2. Hirsch M., a budai, most prágai főrabbi. 3. Dr. Reich Ármin, ismeretes emberbarát, (mint ha csak Eizek barátunk testvére volna,) 4. Szántó Stmon, a „Neuzeit“ szerkesztője. 5. Bischitz Johanna. 6. Deutsch Henrik, az orsz. izr. tanítóképző igazgatója. 7. Ágai Adolf. 8. Körösi József, 1. Dr. Perles József, bajai születésü müncheni főrabbi, 10. Barnay Ignác, 11. Barnay Lajos, 12. Kohányi Sámuel, a pesti izr. hitközség fiiskola rendes tanítója az „Országos óvóképző“ zenetanára és iskola énekek szerzője. 13. Nordau Miksa; 14. Angyal Anna, Engel Sándor h. m. vásárhelyi érdeemes tanító boldogult leánya. Tisztelt szaktársunk

kik közül számosan őszintén tisztelik Reich Ignác urat, iránta volt jó hajlamaiknak legszebb kifejezést adnának avval, ha művét minél szélesebb körökben terjesztenék.

Beküldetett : „Előfizetésre való felhívás. *Dr. Jelinek Adolf* a bécsi izr. hitközség derék hitszónoka, a zsidóság eme nagyérdemű tanítója és az emberi jogok lánglelkű bajnoka a közelmúlt napokban ily című munkát irt : „*Der jüdische Stamm in nichtjüdischen Sprichwörtern.*“ — A nagynevű szerző méhszorgalommal összehordta a spanyol és magyar nemzet, ugyszintén az alföldi németeknek zsidókra vonatkozó közmondásait, ezeket ritka elmével és komoly higgadtsággal politikai és társadalmi szempontból feldolgozá, szellemének drága kincseivel gazdagítá és így a sok gyöngy- eszmét egy csokorba fűzve, odatüzte azt a német világirodalom oltárára, hogy ott ragyogjon és kápráztassa azok szeméit, kik a 19. század derekán még zsidókérdést faragnak és az emberben nem az embert becsülik. Szerző a nép száján forgó közmondásokat zsinormértékül veszi az illető országok műveltségi állapota és a zsidók társadalmi állásának megítélése tekintetében. Keményen ostorozza a német- és oroszországi zsidóellenes áramlat szitóit és a tények kérlelhetlen logikájának alapján kifejti, hogy a *lovagias magyar nemzet méltó helyet foglal el az európai művelt népek és nemzetek sorában.* Meghajol a nemzet előtt, hiven ecseteli szokásait, a jószívű magyar nép találó ötleteit és a legnagyobb tisztelettel említi *Kossuth, Tisza Kálmán, Eötvös, és Tréfort Sennyey* neveit.

Ez utóbbi körülmény arra birt, hogy a szóban levő nagy érdekű munkát, szerzője szives beleegyezésével, magyarra fordítsam és e cím alatt : „*A zsidók nemzsidó közmondásokban*“ a magyar olvasó közönségnek bemutassam. Midőn azonban a magyarosított kiadást a n. é. közönség becses figyelmébe ajánlani bátorzkodnám, egyszersmind kérem, hogy azt tömeges pártolásban részesíteni sziveskedjék. A mű körülbelöl 6–7 ívre terjed, szerző tulajdona és rövid idő múlva kikerül a sajtó alól. Egy példány ára 1 frt o. é. diszes kiállításban. Gyűjtőknek minden 10 példány után egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk. Előfizetők bérmentve kapják a művét. Az előfizetési pénzek *Gross Gusztáv* könyv- és műkiadóhoz küldendők *Győrbe*. Kelt Győrött, 1881. decz. hó 15-én.

SCHÖN BERNÁT.“

Vegyesek.

K é r e l e m ! Tisztelettel kérem a tiszt. Kartárs urakat, miszerint sziveskedjenek : *Ormay* (vagy *Ordódy*) „*Gyilkos anya*“ című költeményét, hozzám alulirt cím alatt beküldeni, mely szivességért igen leköteleznének.

Tapolczán, (Zala m.)

Zsolnai Anna.

— **Kimutatás és nyilvános nyugtázása,** a boldogult czifferi tanító özvegyének és árváinak részére szerkesztőségünkhöz beküldött összegeknek : *Stern Izidor* ur *Felső-Mindszent*ről 1 frt., *Löwy Izrael Aranyos-Marotról* 1 frt., *Győr* ujjvárosi tanítótestület segélypénztárából 3 frt., *Gläsinger Mór Krassó* 1 frt., *Neufeld Ármin Zólyom* 1 frt., *Dunajecz David, D. Pajaj* 50 kr., összesen 7 frt. 50 kr., mely összegért a szerencsétlen hátrahagyottak nevében köszönetet mondunk. A szerkesztőség.

„*Szombati Lapok*“ cím alatt *Zsengeri Sámuel* és *Grósz Viktor* szerkesztése alatt zsidó felekezeti érdekű heti lap jelenik meg január 1-jével. Ha derekasan betölti azon ürt, melyre programjában vállalkozott szivből üdvözöljük.

Esküvő. Fényes vendég koszoru jelenlétében ment végbe decz. 20-án: *Radó Vilmos* tanár ur esketési ünnepélye, *Goldstein R.* kisasszonynyal, *Wahrman Mór* unokahugával. Dr. *Kohn Sámuel* hitszónok ur végezte az esketési czeremóniát remek beszéd kíséretében. A boldog pár Olaszország derült ege alatt élvezi a mézes napokat. Mazol tow!

Halálozás. A budapesti izr. férfi-tanítóképző-intézet tanárát, *Schvarcz Mór* urat, egyesületünk volt buzgó pénztárnokát súlyos csapás érte. E napokban hunyt el szeretett édes anyja. Fogadja számos tanítványai és tisztelői nevében őszinte részvétünk kifejezését.

— **Fevilágosításul.** A Zala szt. gróthi izr. hitközség, dacára hogy én több közg. és miniszteri végzések által állomásomon véglegesitettem, eme tanítói állomásra nem igen kecseghető feltételek mellett, a „Pester Lloyd“-ban pályázatot hirdetett. Kötelességem kijelenteni, hogy eme nem eléggé megbélyegezhető eljárás, — mely által véglegesített tanítójokból nemekülni akarnának — tudtom és beleegyezésem nélkül történt!

Félő pedig, hogy mégis találkozik majd egy szerencsétlen kartárs, ki semmitsem sejtve pályázni fog és lépre megy, felvilágosítom mindazon t. kartársakat, kik hozzám tudakozódás végett fordultak, vagy kik ezt nem tették, hanem egyenesen a kelepczébe mentek, hogy én a Z. szt. gróthi izr. hitközségnek megyei tanfelügyelő ur jelenlétében azon feltétel mellett mondtam fel, hogy a nm. vallás és közokt. miniszter ur végkielégítési összegemre vonatkozó legkegyelmesebben hozandó végzése után fogom állomásomat másoknak átengedni, mely időt természetesen a 2¹/₂ évi s emberi erőt felülmuló harc után alig várom. Addig pedig nem tágitok s minden eme állomásra pályázni kívánó — kartárs urat saját jól felfogott érdekében szándéka megváltoztatásáért kérem; nehogy késő legyen.

Zala szt. Gróthon 1881 decz. 25-én.

SPITZER IGNATZ

okl. néptanító.

Egyleti élet.

Deczember hóban fizettek tagsági díjt: Reich Ignác, Budapest 2 frt; Müller Adolf, Budapest 4 frt; Kornfeld Gyula, Budapest 2 frt; Stöckelmacher, Ó-Buda 2 frt; Veisz Samu, Szakolcza 4 frt; Klauber Jónás, Kecskemét 2 frt; Stern Izidor, Felső-Mindszent 2 frt; Redlich Mór, Boldogaszony 2 frt; Györi Adolf, Budapest 2 frt; Keleti Vilmos, Budapest 2 frt; Goldberg Maier, Budapest 2 frt; Oblatt Mór, Budapest 4 frt; Fischer Márk, Budapest 2 frt; Pártoló tagok: Dr. Bacher tanár, 5 frt; Zilahy Sámuel egyleti könyvkereskedő, 5 frt; Fischhof Márk, Heves 2 frt; Spitzer József, Baja 2 frt; Basso Vilmos, Baja 4 frt; Neuman Ármán, Arad 2 frt; Baumgarten Simon, Miskolcz 2 frt; Deutsch Samuel, Szegzárd 2 frt; Bleier Ignác, Miskolcz 2 frt; Singer Bernát, Szegzárd 2 frt; Scheer Bernát, Baja 2 frt; Löffler Jónás, Czepléd 2 frt; Weiss Gábor, Czepléd 2 frt; Walder Mór, Czepléd 2 frt; Kraus Salamon, Lengyeltóti 2 frt; Pfaufeder Márk, Illava 2 frt; Füchsl M., Illava 2 frt; Walder Jakab, Baja 4 frt; Dr. Back Izrael, Budapest 1880-ra 2 frt; 81-re 4 frt; Pollak Chaim, Budapest 2 frt; Zsengeri Samu, Budapest 2 frt; Rózsási József igazg., Budapest 2 frt; Geiger Miksa, Esztergom 2 frt; Klein Fülöp, Pápa 2 frt; Schön Bernát, Győr 2 frt; Hochberger Adolf, Cserno Lehotta 3 frt; Weber Samu, Galantha 4 frt; Katz Henrik, L.-Sz.-Miklós 4 frt; Weiss Mózes, Miskolcz 4 frt; Hochman Roza k. a., Tata 2 frt; Herzfeld Jakab, Tata 2 frt; Leimdörfer Ede, Tata 2 frt; Wittenberg Vilmos, Tata 2 frt;

Lipscher Jakab, Zsambék 2 frt; Fleischman Izrael, Zsambék 3 frt; Schreiber Ármin, Szentés 4 frt; Kuttner Miksa, Marczali 2 frt; Smolka Salamon, Cservenka 2 frt; Becher Jakab, Budapest 2 frt; Mendl Lajos tanár, Budapest 2 frt; Fischer Náthán igazg., Budapest 2 frt; Kirz József, Budapest 2 frt; Pollak Samu, N.-Zombor 2 frt; Kenesei Vilmos, Maté-Szalka 2 frt; Munk Béla igazg., Trencsén 4 frt; Zappner Samu, K.-Körös 82-re 1 frt; Hirschbein Jakab, N.-Abony 2 frt; Grünberger Izsák, Topolya 2 frt; Flesch Miksa, Budapest 2 frt; Kohányi Sámuel, Budapest 2 frt; Fantus Izrael, Ujvidék 4 frt; Stricker József, Vágújhely 2 frt; Bogner Jakab, Vác 2 frt; Kellner Fülöp, Szilas-Balhas 2 frt; Spitzer Ign., Zala-Szentgróth 2 frt; Szép Lipót, Veszprém 2 frt; Rosenberg Ármin, Szabad-Szállás 2 frt; Stern Mór, Kaposvár 2 frt; Grün Jakab, Paks 2 frt; Wilhelm József tanár, N.-Kanizsa 2 frt; Révai Miksa, Keszthely 4 frt; Dunajecz Dávid, Dunapataj 2 frt; Singer Mór, Boldogasszony 2 frt; Ózer Zsigm., Budapest 2 frt.

Sajtóhibából kimaradtak a múlt számban a fizetők sorából: Sehachter Károly, Győrsziget 2 frt; Lichtenstein Farkas, Érsekújvár 2 frt; Ungar Adolf, Czece 2 frt. A 12-ik számban Ungar Izidornak, Üzbégben 4 frt helyett 2 frt volt nyugtázva. A 13-ik számban Ungar Salamon igazgatónak Galgócán 4 frt helyett 2 frt van nyugtázva *1 frt helyett 2 frt nyugtázott* Raab D. és Braun Józsefnek. K. V. Mátészalka: Hátraléka egy frtot tesz.

Szerkesztői üzenetek.

D. J. Úrmény. Sajnálattalunkra nem közölhető.

L. J. Ar. Maróth. Első kérdésére: Utolsó közgyűlésünk határozata szerint: Baján, ha különös akadályok és előre nem látott körülmények közbe nem jönnek. Második kérdésére: Igen, de az idén nem. Harmadikra: Ha 400 rendes tagunk lesz.

S. B. Tétény. Nem közölhető.

E. Ádánd. Az iskolai takarékp. betéti ivateit a m. gazdasági egyesületnél kaphatja.

D. Nagy-Szalonta. Bárminő alakban. Elfogadjuk.

K. I., Kecskemét. A nyugtákat a hirdetési számla kíséretében utnak indítottuk.

R. A. Szmbhely és R. A. T. Sz. Márton. Alapszabályaink 1881. január 1-sején lettek megerősítve. Ennek folytán mindazon pontok, melyek a tagok felvételének módozataira vonatkoznak, kizárólagosan az 1881-ik év folyama alatt jelentkezett illetve jövőben jelentkező tagokra vonatkoznak. Régi tagjaink jogai érintetlenül maradtak.

S. A. Balassa-Gyarmat. Sch. I. Bpest. R: M. Kunfélegyháza. L. I. Aranyósmarót Sch. K. Győr. A felvételi okmányokat utnak indítottuk.

H. P. Brezova és L. I. Déva. Megkaptuk. Kivánalmainak eleget teszünk. Kérjük az orvosi bizonyítvány beküldését.

L. I. Kis Körös. Az Eötvös alap pénztárnoka: Örlei fővárosi igazg. tanító.

R. M. Boldogasszony. Alapszabály, okmányának kíséretében utnak indult.

J. R. M—n. Önnek ügye fájdalmasan érint bennünket, amennyiben részünkről már évek előtt kimondottuk, hogy a saktárság és tanítótság egymással összeférhetetlen. Iparkodjék lehető leghamarább attól a késtől megszabadulni, mely tanító tekintélyén csorbát ejt. Avagy — ha az előbbi jövedelmezőbb: kizárólagosan annak éljen. Ily körülmények közt a népoktatási törvény nem oltalmazhatja, mert az csak a tanítót, de nem a saktart védi (ha általában a mai zilált állapotunkban védelemről szólhatunk.) Ez okból tehát az egyezkedést ajánlanók. Más kérdés azonban az, hogy nem-e elérkezett volna már az idő arra nézve, hogy általános rendeletem kimondassék, hogy a csirkevágás és gyermektanítás egy és ugyanazon egyén által nem végezhető?

Tekintetes kís körösi Iskolaszéknek. F. hó 15-étől kelt 6. jegyzőkönyvi köszönetüket az ország izr. tanítóegyesület elnöksége köszönettel tudomásul vette.

A. A.—Cs. Goldberg Maier ur az 1879. aug. havában jött a fővárosba, hol mint hittanító működik. Lakik: Király-utca 71.

S. S. és L. K. Nyitra. Meglesz jövő számban a pótkimutatásunkban.

F. B. N.-Kanizsa. Köszönjük.

N. Kaposvár. Szegény E., tegnap érkezett gyászhire b. sorait jövő számig kiszorította. Üdvözet.

Nyom. **Garai Mór**, Budapest. Károly-körut 3., Huszárház.